

Warszawa, dnia 22 stycznia 2014 r.

Poz. 115

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 17 stycznia 2014 r.

w sprawie wprowadzenia programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się „Program mający na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *D. Tusk*

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 47, poz. 278, Nr 60, poz. 372 i Nr 78, poz. 513, z 2013 r. poz. 1287 oraz z 2014 r. poz. 29.

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów
z dnia 17 stycznia 2014 r. (poz. 115)

PROGRAM MAJĄCY NA CELU WCZESNE WYKRYCIE ZAKAŻEŃ WIRUSEM WYWOŁUJĄCYM
AFRYKAŃSKI POMÓR ŚWIŃ ORAZ POSZERZENIE WIEDZY NA TEMAT RYZYKA WYSTĄPIENIA
TEJ CHOROBY NA TERYTORIUM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

1. Identyfikacja programu

Państwo członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: afrykański pomór świń (African swine fever)

Okres realizacji programu: od 2 lipca do 31 grudnia 2013 r.

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego afrykańskiego pomoru świń

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nigdy nie stwierdzono afrykańskiego pomoru świń (ASF). W 2007 r. wirus ASF rozprzestrzenił się z pierwotnego ogniska w Gruzji na terytorium Europy. Wirus prawdopodobnie został przeniesiony przez odpady kuchenne, które zostały użyte do karmienia świń, pochodzące ze statku płynącego z Afryki, który zawiął do portu w Poti (Gruzja). Po wprowadzeniu wirusa ASF na kontynent europejski choroba bardzo szybko rozprzestrzeniła się na terytorium Armenii, Azerbejdżanu oraz Federacji Rosyjskiej. Do końca lipca 2013 r. na terytorium Federacji Rosyjskiej wykryto ponad 300 ognisk choroby. W sierpniu 2012 r. ognisko choroby zostało stwierdzone w południowo-wschodniej części Ukrainy. W czerwcu 2013 r. białoruskie władze weterynaryjne potwierdziły wykrycie ASF we wsi Czapuń w obwodzie grodzieńskim, 170 km od granicy z Rzeczpospolitą Polską, oraz w Witebsku w północno-wschodniej części Białorusi, 450 km od granicy z Rzeczpospolitą Polską. Istnieje duże prawdopodobieństwo dalszego szerzenia się wirusa ze względu na znaczący ruch osobowy i tranzytowy między tymi państwami, zwiększający ryzyko nielegalnego przewiezienia produktów żywnościowych skażonych wirusem lub przeniesienia wirusa przez środki transportu lub podróżnych oraz wśród zwierząt wolno żyjących w krajach nadbałtyckich i na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z uwagi na granice między państwami nadbałtyckimi (w tym Rzeczpospolitą Polską) a Białorusią,

przebiegające przez duże kompleksy leśne, co ułatwia przemieszczanie się dzikich zwierząt. Od 2011 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest prowadzony monitoring w kierunku ASF. Badania monitoringowe w kierunku wykrycia ASF są prowadzone w pasie przygranicznym o szerokości 40 km (wzdłuż granicy północnej z Obwodem Kaliningradzkim i wschodniej z Litwą, Białorusią i Ukrainą) obejmującym części województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, mazowieckiego i podkarpackiego. Próbki są pobierane od padłych świń (na podstawie analizy ryzyka) oraz padłych i odstrzelonych dzików.

3. Opis programu

Zgodnie z art. 41 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.), ASF należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej program jest wprowadzany w drodze rozporządzenia Rady Ministrów po jego zatwierdzeniu przez Komisję Europejską.

Szacowane ogólne koszty realizacji programu mającego na celu wczesne wykrycie występowania zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2013 r. wynoszą 5 188 549,15 zł (1 250 252,77 euro). Wszystkie koszty realizacji programu podlegają współfinansowaniu ze środków Komisji Europejskiej. Są to szacunkowe koszty, które są dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013 w ramach limitu wydatków właściwej części budżetowej.

Szacunkowe koszty realizacji programu w 2013 r. wyrażone w zł zostały przeliczone na euro według prognozowanego kursu euro zawartego w „Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja listopad 2013 r.” z dnia 5 listopada 2013 r. opublikowanych przez Ministerstwo Finansów.

Finansowanie programu odbywa się ze środków budżetowych określonych w ustawie budżetowej na rok 2013, w części 83 – rezerwy celowe, w dziale 758 – różne rozliczenia, w rozdziale 75818 – rezerwy ogólne i celowe, w poz. 12, przeznaczonej na zwalczanie chorób

zakaźnych zwierząt (w tym finansowanie programów zwalczania), badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt, produktach pochodzenia zwierzęcego i paszach, finansowanie zadań zleconych przez Komisję Europejską oraz dofinansowanie kosztów realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej, oraz w części 85 – budżety wojewodów, w dziale 010 – rolnictwo i łowiectwo, w rozdziale 01022 – zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego.

3.1. Cel programu

Celem programu jest ochrona terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz pozostałego terytorium Unii Europejskiej przed przedostaniem się oraz rozprzestrzenieniem się wirusa ASF. Program obejmuje działania nakierowane na wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym ASF oraz zapobieganie przenoszeniu się wirusa z obszarów, na których występuje, poprzez:

- 1) badania laboratoryjne przeprowadzane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wzmocnienie środków bioasekuracji na drogowych przejściach granicznych z Białorusią i Ukrainą (drogowe przejście graniczne w Dorohusku);
- 3) prowadzenie kampanii informacyjnych dla podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną przez Inspekcję Weterynaryjną, związaną z produkcją żywności pochodzenia zwierzęcego oraz pasz, dla rolników, myśliwych, władz samorządowych oraz społeczeństwa, mającej za zadanie podnieść świadomość oraz uwrażliwić społeczeństwo na zagrożenie, jakie wynika z wystąpienia ognisk ASF na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) prowadzenie szkoleń przypominających dla lekarzy weterynarii i personelu pomocniczego, mających za zadanie przypomnieć oraz utrwalić wiedzę teoretyczną i praktyczną w zakresie ASF, co będzie nieodzowne w przypadku wystąpienia ASF na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3.2. Realizacja programu

3.2.1. Podział terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na strefy według kryterium zagrożenia wystąpienia ASF

Strefa I

Jest to strefa buforowa o najwyższym ryzyku wystąpienia ASF. Zalicza się do niej następujące powiaty:

- 1) w województwie podlaskim: suwalski, Suwałki, sejneński, augustowski, sokólski, moniecki, białostocki, Białystok, bielski, hajnowski, siemiatycki;
- 2) w województwie lubelskim: bialski, Biała Podlaska, radzyński, parczewski, lubartowski, włodawski, łęczyński, chełmski, Chełm;
- 3) w województwie mazowieckim: łosicki, siedlecki, Siedlce, sokołowski.

Powyższe powiaty są położone w strefie 40 km od granicy z Białorusią. Strefa została wyznaczona na podstawie informacji otrzymanych z Polskiego Związku Łowieckiego, dotyczących analizy wędrówek dzików. Liczba stad świń w poszczególnych powiatach w strefie I jest przedstawiona w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba stad świń w poszczególnych powiatach strefy I

Województwo	Powiat	Liczba stad świń
podlaskie	suwalski	1370
	miasto Suwałki	28
	sejneński	896
	augustowski	781
	sokólski	1811
	moniecki	1370
	białostocki	839
	miasto Białystok	8
	bielski	854
	hajnowski	318
	siemiatycki	669
lubelskie	bialski	4553
	Biała Podlaska	17
	radzyński	2429
	parczewski	1485
	lubartowski	2138
	włodawski	536
	łęczyński	1098
	chełmski	1182
Chełm	6	
mazowieckie	sokołowski	1719
	łosicki	1978
	siedlecki	2605
	Siedlce	8
Razem		28 698

Źródło: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, stan na dzień 1 sierpnia 2013 r.

Strefa II

Jest to strefa o wysokim ryzyku wystąpienia ASF. Zalicza się do niej następujące powiaty:

- 1) w województwie warmińsko-mazurskim graniczące z Obwodem Kaliningradzkim: braniewski, bartoszycki, kętrzyński, węgorzewski, gołdapski;
- 2) w województwie lubelskim graniczące z Ukrainą: hrubieszowski, tomaszowski;
- 3) w województwie podkarpackim graniczące z Ukrainą: lubaczowski, jarosławski, Przemyśl, przemyski, bieszczadzki.

Do strefy II zalicza się również powiaty położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (z wyłączeniem powiatów strefy I), w których:

- pogłowie świń wynosi co najmniej 200 sztuk na 1 km² lub
- są zlokalizowane międzynarodowe porty lotnicze lub morskie.

Strefa III

Do tej strefy należą pozostałe powiaty położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, niezaliczone do strefy I lub II.

3.2.2. Realizacja programu w strefach wyznaczonych zgodnie z ust. 3.2.1

Strefa I

Na obszarze powiatów należących do strefy I prowadzi się monitorowanie zdrowia świń. W ramach powyższego obowiązku posiadacze świń są zobowiązani, aby codziennie rano i wieczorem kontrolować stan zdrowia zwierząt, a każdy przypadek podejrzenia choroby zakaźnej zwierząt zgłaszać niezwłocznie, zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, do organów Inspekcji Weterynaryjnej albo najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 października 2010 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji mięsa przeznaczonego na użytek własny (Dz. U. Nr 207, poz. 1370) w przypadku wprowadzenia ograniczeń wynikających z ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt obowiązuje na tym obszarze zakaz uboju na użytek własny w gospodarstwie.

W przypadku utrzymywania w gospodarstwie pojedynczych sztuk świń na posiadacza zwierzęcia nakłada się zakaz przemieszczania zwierzęcia z gospodarstwa, z wyjątkiem przemieszczenia do rzeźni w celu dokonania uboju na użytek własny, pod warunkiem

zaopatrzenia zwierzęcia w oryginał świadectwa zdrowia wystawionego przez urzędowego lekarza weterynarii po uprzednim tymczasowym zidentyfikowaniu tego zwierzęcia.

W trakcie badania przed- lub poubojowego w rzeźni lekarz weterynarii zwraca szczególną uwagę na zmiany charakterystyczne dla ASF. W przypadku podejrzenia choroby pobiera się próbki do badań w kierunku ASF oraz postępuje zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń (Dz. U. Nr 158, poz. 1658).

W strefie I pobiera się próbki do badań laboratoryjnych. Z obszaru każdego powiatu położonego w strefie I urzędowy lekarz weterynarii pobiera próbki:

- 1) krwi od 29 świń; próbki pobiera się z co najmniej 10 stad (maksymalnie 3 próbki ze stada); powyższa liczba próbek została określona na podstawie liczby próbek pobieranych w ramach badań kontrolnych w kierunku klasycznego pomoru świń, zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.);
- 2) od świń (w tym także padłych), w przypadku gdy padnięcia w stadzie wynoszą:
 - a) u prosiąt – powyżej 20%,
 - b) u warchlaków – powyżej 10%,
 - c) u tuczników – powyżej 5%– próbki pobiera się od 5% świń w gospodarstwie (w tym od świń padłych), jednak nie mniej niż 10 próbek; w pierwszej kolejności próbki pobiera się od świń żywych wykazujących podwyższoną lub obniżoną wewnętrzną ciepłotę ciała oraz od świń padłych; w przypadku gospodarstwa utrzymującego poniżej 10 świń próbki pobiera się od wszystkich świń w gospodarstwie (w tym od świń padłych);
- 3) od świń poddanych ubojowi na użytek własny;
- 4) od każdego padłego (z uwzględnieniem zwierząt zabitych podczas wypadków drogowych) lub odstrzelonego dzika; jednocześnie każdą tuszę odstrzelonego dzika znakuje się przez nadanie kolejnego numeru tuszy oraz wskazanie koła łowieckiego, miejscowości i daty pozyskania tuszy.

Strefa II

W strefie II próbki do badań laboratoryjnych pobiera się w następujący sposób.

Z obszaru każdego powiatu położonego w strefie II urzędowy lekarz weterynarii pobiera próbki:

- 1) krwi od 15 świń; próbki pobiera się z co najmniej 5 stad (maksymalnie 3 próbki ze stada); powyższa liczba próbek została określona na podstawie liczby próbek pobieranych w ramach badań kontrolnych w kierunku klasycznego pomoru świń, zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt;
- 2) od świń (w tym także padłych), w przypadku gdy padnięcia w stadzie wynoszą:
 - a) u prosiąt – powyżej 20%,
 - b) u warchlaków – powyżej 10%,
 - c) u tuczników – powyżej 5%– próbki pobiera się od 5% świń w gospodarstwie (w tym od świń padłych), jednak nie mniej niż 10 próbek; w pierwszej kolejności próbki pobiera się od świń żywych wykazujących podwyższoną lub obniżoną wewnętrzną ciepłotę ciała oraz od świń padłych; w przypadku gospodarstwa utrzymującego poniżej 10 świń próbki pobiera się od wszystkich świń w gospodarstwie (w tym od świń padłych);
- 3) od każdego padłego lub odstrzelonego dzika.

Strefa III

W strefie III próbki do badań laboratoryjnych pobiera się w następujący sposób.

Z obszaru każdego powiatu położonego w strefie III urzędowy lekarz weterynarii pobiera próbki:

- 1) od świń (w tym także padłych), w przypadku gdy padnięcia w stadzie wynoszą:
 - a) u prosiąt – powyżej 20%,
 - b) u warchlaków – powyżej 10%,
 - c) u tuczników – powyżej 5%– próbki pobiera się od 5% świń w gospodarstwie (w tym od świń padłych), jednak nie mniej niż 10 próbek; w pierwszej kolejności próbki pobiera się od świń żywych wykazujących podwyższoną lub obniżoną wewnętrzną ciepłotę ciała oraz od świń padłych; w przypadku gospodarstwa utrzymującego poniżej 10 świń próbki pobiera się od wszystkich świń w gospodarstwie (w tym od świń padłych);
- 2) od każdego padłego dzika;
- 3) od 10% odstrzelonych dzików na obszarze powiatu, w którym liczba dzików wynosi co najmniej 2 osobniki na 1 km²;

- 4) od 5% odstrzelonych dzików na obszarze powiatu, w którym liczba dzików nie przekracza 2 osobników na 1 km².

3.2.3. Zasady dotyczące pobierania próbek, rodzaju pobieranych próbek, przesyłania próbek do badań laboratoryjnych oraz wykonywania badań laboratoryjnych

Próbki do badań laboratoryjnych, jeżeli to możliwe, pobiera się w ramach wizyt w gospodarstwie mających na celu pobranie próbek do badań kontrolnych w kierunku klasycznego pomoru świń, które przeprowadza się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt.

Próbki do badań laboratoryjnych w kierunku ASF pobiera się oddzielnie od próbek pobieranych do badań kontrolnych w kierunku klasycznego pomoru świń.

Rodzaje próbek pobieranych do badań laboratoryjnych od żywych, padłych, ubitych świń oraz padłych i odstrzelonych dzików są określone w rozdziale V lit. b załącznika do decyzji Komisji Europejskiej 2003/422/WE z dnia 26 maja 2003 r. zatwierdzającej podręcznik diagnostyczny dotyczący afrykańskiego pomoru świń (Dz. Urz. L 143 z 11.06.2003, str. 35; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 39, str. 59).

Próbki pobrane od żywych świń, świń ubitych na użytek własny oraz odstrzelonych dzików bada się metodą PCR.

Próbki pobrane od padłych świń i dzików bada się metodą PCR oraz, jeżeli to jest możliwe – metodą ELISA.

Wszystkie badania laboratoryjne przeprowadzane w ramach programu wykonuje się w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach.

3.3. Wzmocnienie środków bioasekuracji na drogowych przejściach granicznych z Białorusią i Ukrainą

Wzmocnienie środków bioasekuracji polega na:

- 1) wyłożeniu mat dezynfekcyjnych dla pojazdów wjeżdżających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu dezynfekcji kół tych pojazdów;

- 2) dokonywaniu, w miarę potrzeb, pełnego oczyszczania i dezynfekcji pojazdów wjeżdżających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) utrzymaniu w odpowiednim stanie technicznym oraz funkcjonalnym (uzupełnianie środków dezynfekcyjnych) ww. środków bioasekuracji;
- 4) informowaniu podróżnych o zakazach i nakazach związanych z zagrożeniem wystąpienia ASF na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3.4. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dla podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną przez Inspekcję Weterynaryjną, związaną z produkcją żywności pochodzenia zwierzęcego oraz pasz, dla rolników, myśliwych, władz samorządowych oraz społeczeństwa

W ramach programu publikuje się ulotki zawierające następujące dane: opis choroby oraz jej objawy, informację o sposobie rozprzestrzeniania się choroby, instrukcję postępowania posiadacza zwierząt w związku z podejrzeniem wystąpienia lub wystąpieniem choroby, informację o przysługujących odszkodowaniach. Druk ulotek odbywa się w drukarniach, a ich dystrybucja za pośrednictwem terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej. Ulotki dystrybuuje się na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wśród podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną związaną z produkcją żywności pochodzenia zwierzęcego oraz pasz, wśród posiadaczy świń, myśliwych, w tym kół łowieckich, sołtysów, wójtów, burmistrzów, prezydentów miast. Drukuje się i dystrybuuje 350 000 ulotek. Informacje o istniejącym zagrożeniu przekazuje się również za pośrednictwem mediów, w postaci m.in. audycji informacyjnych, w których przekazuje się informacje na temat choroby oraz ewentualnych dróg jej rozprzestrzeniania, a także informacje o postępowaniu w przypadku podejrzenia lub wystąpienia choroby.

3.5. Przeprowadzenie szkoleń przypominających dla lekarzy weterynarii i personelu pomocniczego

W ramach programu przeprowadza się cykl jednodniowych szkoleń przypominających w każdym z województw, prowadzonych przez wojewódzkich lekarzy weterynarii. Tematyka szkoleń obejmuje przede wszystkim etiologię choroby, objawy kliniczne, diagnostykę różnicową, zasady pobierania i przesyłania materiału do badań laboratoryjnych, postępowanie w przypadku stwierdzenia wystąpienia choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Uczestnicy ww. szkoleń (pracownicy powiatowych inspektoratów weterynarii) organizują jednodniowe szkolenia kaskadowe w miejscu swojej pracy. W 2013 r. przeprowadza się

16 szkoleń w wojewódzkich inspektoratach weterynarii oraz 305 szkoleń kaskadowych w 305 powiatowych inspektoratach weterynarii. W szkoleniach tych biorą udział zarówno lekarze weterynarii pracujący w Inspekcji Weterynaryjnej, lekarze wolnej praktyki, w tym lekarze weterynarii wyznaczeni do wykonywania czynności urzędowych, jak i personel pomocniczy.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Działania podejmowane w związku z realizacją programu: 2013 r.

- kontrola, monitoring
- badania
- inne (środki bioasekuracji, kampania informacyjna, szkolenia).

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizowanego programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń czynnikami wywołującymi choroby zakaźne zwierząt oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia takich chorób. W przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami Unii Europejskiej.

Odpowiedzialność terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej za realizację programów została określona w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program jest realizowany

Program wprowadza się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Programem jest objętych 16 województw, w których skład wchodzi 314 powiatów oraz 66 miast na prawach powiatów.

Rysunek 1. Podział administracyjny Rzeczypospolitej Polskiej

4.4. Opis środków przewidzianych w programie

4.4.1. Powiadomienie o ASF

Zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt posiadacz zwierząt jest zobowiązany do natychmiastowego zgłoszenia podejrzenia choroby. Obowiązek ten realizują również osoby mające kontakt ze zwierzętami, w szczególności przy wykonywaniu obowiązków służbowych lub zawodowych, z tym, że lekarz weterynarii wezwany do zwierzęcia, w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania, informuje posiadacza zwierzęcia o obowiązkach określonych w art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt i nadzoruje ich wykonanie do czasu przybycia powiatowego lekarza weterynarii lub osoby przez niego upoważnionej. Zgłoszenia należy dokonać do powiatowego lekarza weterynarii bezpośrednio albo za pośrednictwem najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej lub właściwego miejscowo organu samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza, prezydenta miasta).

4.4.2. Zwierzęta i populacja zwierząt objęte programem

Zgodnie z danymi Inspekcji Weterynaryjnej na dzień 31 grudnia 2012 r. pogłowie świń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wynosiło 11 460 221 sztuk. Liczbę sztuk świń w poszczególnych województwach przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Liczba sztuk świń w poszczególnych województwach

Województwo	Liczba świń
dolnośląskie	219 504
kujawsko-pomorskie	1 483 279
lubelskie	779 864
lubuskie	315 856
łódzkie	960 263
małopolskie	245 957
mazowieckie	952 154
opolskie	650 287
podkarpackie	164 164
podlaskie	357 073
pomorskie	651 037
śląskie	321 180
świętokrzyskie	360 416
warmińsko-mazurskie	642 097
wielkopolskie	2 779 758
zachodniopomorskie	577 332
Razem	11 460 221

Źródło: Inspekcja Weterynaryjna

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w łowieckim roku gospodarczym 2011/2012 liczba dzików wynosiła 255 800 sztuk. Liczbę dzików w poszczególnych województwach przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Liczba sztuk dzików w poszczególnych województwach

Województwo	Liczba dzików (w tys. sztuk)
dolnośląskie	24,0
kujawsko-pomorskie	12,0
lubelskie	16,0
lubuskie	19,7

łódzkie	7,7
małopolskie	5,6
mazowieckie	16,5
opolskie	10,3
podkarpackie	9,7
podlaskie	13,1
pomorskie	17,9
śląskie	8,2
świętokrzyskie	4,8
warmińsko-mazurskie	25,5
wielkopolskie	27,1
zachodniopomorskie	37,6
Razem	255,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, stan na dzień 10 marca 2012 r.

4.4.3. Identyfikacja i rejestracja zwierząt oraz gospodarstw

Podstawy prawne:

- 1) ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 204, poz. 1281, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 133, poz. 921, z późn. zm.);
- 3) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 listopada 2007 r. w sprawie sposobu oznakowania bydła, owiec i kóz oraz świń, określenia wzorów znaków identyfikacyjnych oraz wymagań i warunków technicznych kolczyków dla zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 220, poz. 1635, z późn. zm.).

Oznakowania świń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dokonuje się przez założenie kolczyka na lewą małżowinę uszną zwierzęcia lub wytatuowanie w obu małżowinach usznych albo na grzbiecie zwierzęcia numeru siedziby stada nadanego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt koszty związane z oznakowaniem świń ponosi ich posiadacz.

W przypadku świń, dla których na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich istnieje obowiązek prowadzenia rejestru i księgi, dokonuje się indywidualnego oznakowania każdej świni. Koszty związane z indywidualnym oznakowaniem świń w stadzie w takim przypadku ponosi ich posiadacz.

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt posiadacz zwierząt jest zobowiązany do dokonania zgłoszenia rejestrującego do biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w celu uzyskania numeru siedziby stada nie później niż w dniu wprowadzenia pierwszej świni do siedziby stada.

4.4.4. Kwalifikacja zwierząt i stad

Została opisana w ust. 3.2.1.

4.4.5. Zasady przemieszczania zwierząt

Zgodnie z art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt na podstawie aktów prawa miejscowego właściwy miejscowo wojewoda może wprowadzić obowiązek zaopatrywania wszystkich przemieszczanych świń w świadectwo zdrowia wystawiane przez organ Inspekcji Weterynaryjnej lub upoważnionego przez ten organ urzędowego lekarza weterynarii na podstawie art. 16 lub 18 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej. Świadectwo zawiera co najmniej:

- 1) nazwę organu wydającego świadectwo;
- 2) numer świadectwa;
- 3) liczbę świń;
- 4) numery identyfikacyjne świń;
- 5) pochodzenie świń;
- 6) miejsce przeznaczenia świń;
- 7) środek transportu świń i jego numer rejestracyjny;
- 8) poświadczenie o spełnianiu wymagań zdrowotnych dotyczących świń, określonych w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt i przepisach wykonawczych wydanych na jej podstawie;
- 9) informację o występowaniu choroby Aujeszky'ego w stadzie pochodzenia świń;
- 10) datę, pieczęć i podpis właściwego urzędowego lekarza weterynarii.

Ponadto na terytorium całego kraju przemieszczenia świń odbywają się na zasadach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania i monitorowania choroby Aujeszkyego u świń (Dz. U. poz. 1440, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 5 lit. b w związku z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej nadzór nad przemieszczaniem zwierząt sprawuje powiatowy lekarz weterynarii.

4.4.6. Zastosowane badania i plany pobierania

Zostały opisane w ust. 3.2.2.

4.4.7. Zastosowanie szczepionki i programy szczepień

Nie dotyczy.

4.4.8. Informacje i ocena dotycząca środków bezpieczeństwa biologicznego (zarządzanie i infrastruktura)

Zostały opisane w ust. 3.3.

4.4.9. Środki podejmowane w przypadku wyniku dodatniego badania

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń w przypadku stwierdzenia choroby w gospodarstwie powiatowy lekarz weterynarii wyznacza je jako ognisko choroby oraz:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, w tym pobiera, zgodnie z instrukcją diagnostyczną, reprezentatywną liczbę próbek od świń zabitych i wysyła je do badań laboratoryjnych;
- 2) nakazuje:
 - a) niezwłoczne zabicie wszystkich świń,
 - b) zniszczenie:
 - zwłok świń,
 - materiału biologicznego świń pobranego w okresie od dnia prawdopodobnego wprowadzenia czynnika zakaźnego do gospodarstwa do dnia stwierdzenia choroby w gospodarstwie,
 - mięsa pozyskanego od świń ubitych w okresie od dnia prawdopodobnego wprowadzenia czynnika zakaźnego do gospodarstwa do dnia stwierdzenia choroby w tym gospodarstwie,
 - c) zniszczenie przedmiotów i substancji, które mogły zostać skażone, w tym pasz oraz materiałów jednorazowego użytku, stosowanych w szczególności do zabijania, jeżeli jest niemożliwe ich skuteczne odkażenie,

- d) oczyszczenie i odkażenie, a jeżeli to konieczne – także dezynsekcję pomieszczeń, w których przebywały świnie, środków transportu używanych do transportu świń lub ich tusz oraz przedmiotów, sprzętu, ściółki, obornika i gnojowicy, które mogły być skażone;
- 3) wysyła próbki pobrane zgodnie z instrukcją diagnostyczną do badań laboratoryjnych w celu wykrycia wirusa choroby – w przypadku pierwotnego ogniska choroby – i jego identyfikacji.

4.4.10. System odszkodowań dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi i uśmierconych

Odszkodowania wypłaca się zgodnie z art. 49 oraz art. 57c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.11. Kontrola wdrażania programu i sprawozdawczość

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń czynnikami wywołującymi choroby zakaźne zwierząt lub poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia takich chorób w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami Unii Europejskiej.

5. Korzyści wynikające z realizacji programu

Przeprowadzenie działań objętych niniejszym programem przyczyni się do ochrony terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a przez to terytorium Unii Europejskiej, przed przeniesieniem wirusa ASF. Odpowiednio wczesne wykrycie wirusa pozwoli na podjęcie adekwatnych działań zapobiegających jego rozprzestrzenianiu się, a tym samym ograniczenie strat ekonomicznych z tym związanych.

6. Dane dotyczące rozwoju epidemiologicznego w ciągu ostatnich pięciu lat

6.1. Rozwój choroby

Nie dotyczy.

6.1.2. Dane dotyczące zwierząt

Nie dotyczy.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Nie dotyczy.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Nie dotyczy.

6.4. Dane dotyczące statusu pod koniec każdego roku

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nigdy nie stwierdzono ASF.

6.5. Dane dotyczące programów szczepień lub leczenia

Nie dotyczy.

6.6. Dane dotyczące dzikiej zwierzyny**6.6.1. Oszacowanie liczebności populacji dzikiej zwierzyny**

Wyniki w tym zakresie przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Liczba sztuk dzików w poszczególnych województwach

Województwo	Oszacowana liczba dzików w tys. sztuk
dolnośląskie	24
kujawsko-pomorskie	12
lubelskie	16
lubuskie	19,7
łódzkie	7,7
małopolskie	5,6
mazowieckie	16,5
opolskie	10,3
podkarpackie	9,7
podlaskie	13,1
pomorskie	17,9
śląskie	8,2
świętokrzyskie	4,8
warmińsko-mazurskie	25,5
wielkopolskie	27,1
zachodniopomorskie	37,6
Razem	255,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

6.6.2. Nadzór nad chorobami i inne w odniesieniu do dzikiej zwierzyny

Nie dotyczy.

6.6.3. Dane dotyczące szczepień lub leczenia dzikiej zwierzyny

Nie dotyczy.

7. Założenia programu

7.1. Założenia w zakresie badań laboratoryjnych

Liczbę planowanych badań laboratoryjnych przedstawiają tabele 5 i 6.

Tabela 5. Liczba planowanych badań laboratoryjnych świń w 2013 r.

Region	Rodzaj badania	Populacja docelowa	Rodzaj próbki	Cel	Liczba planowanych badań laboratoryjnych
STREFA I	PCR	świnie	krew, narządy	wykrycie ASF	1 277
STREFA I	ELISA, PCR	świnie	krew, narządy	wykrycie ASF	60
STREFA II	PCR	świnie	krew, narządy	wykrycie ASF	720
STREFA II	ELISA, PCR	świnie	krew, narządy	wykrycie ASF	120
STREFA III	ELISA, PCR	świnie	krew, narządy	wykrycie ASF	309
RAZEM					2 486

Tabela 6. Liczba planowanych badań laboratoryjnych dzików w 2013 r.

Region	Rodzaj badania	Populacja docelowa	Rodzaj próbki	Cel	Liczba planowanych badań laboratoryjnych
STREFA I	PCR	dziki	krew, narządy	wykrycie ASF	480
STREFA I	ELISA,PCR	dziki	krew, narządy	wykrycie ASF	6
STREFA II	PCR	dziki	krew, narządy	wykrycie ASF	960
STREFA II	ELISA, PCR	dziki	krew, narządy	wykrycie ASF	12
STREFA III	PCR	dziki	krew, narządy	wykrycie ASF	6 180
STREFA III	ELISA, PCR	dziki	krew, narządy	wykrycie ASF	77
RAZEM					7 715

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych
Zostały opisane w ust. 3.2.1.

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad i zwierząt
Zostały opisane w ust. 3.2.1.

7.2. Założenia w zakresie kwalifikacji stad i zwierząt

Nie dotyczy.

7.3. Założenia w zakresie szczepień lub leczenia

7.3.1. Założenia w zakresie szczepień lub leczenia

Nie dotyczy.

7.3.2. Założenia w zakresie szczepień lub leczenia dzikiej zwierzyny

Nie dotyczy.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

8.1. Koszty programu prowadzonego w strefie I

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy w zł	Kwota całkowita w zł	Koszt jednostkowy w euro	Kwota całkowita w euro	Wniosek o dofinansowanie z funduszy Wspólnoty (tak/nie)
1. Badania laboratoryjne							
1.1. Koszt pobierania próbek	świnie żywe	696 próbek	9,92	6 904,32	2,39	1 663,69	tak
	świnie padłe	60 próbek	37,20	2 232,00	8,96	537,83	tak
	świnie na użytek własny	581 próbek	10,23	5 943,63	2,47	1 432,20	tak
	dziki padłe	6 próbek	74,40	446,40	17,93	107,57	tak
	dziki odstrzelone	480 próbek	18,60	8 928,00	4,48	2 151,33	tak
	koszty dojazdów	18 230 km	0,80	14 584,00	0,19	3 514,22	tak
1.2. Koszt analizy	Test PCR	1 823 badań	324,00	590 652,00	78,07	142 325,78	tak
	ELISA	66 badań	56,00	3 696,00	13,49	890,60	tak

2. Czyszczenie i dezynfekcja	Środki dezynfekcyjne	16 opakowań	652,00	10 432,00	157,11	2 513,73	tak
3. Materiały eksploatacyjne i sprzęt specjalny	Maty dezynfekcyjne	36 sztuk	1 450,00	52 200,00	349,40	12 578,31	tak
	Sprzęt do ręcznego oczyszczania i odkazania	7 kompletów	50 000	350 000	12 048,19	84 337,35	tak
4. Inne koszty							
4.1. Koszty wydruku ulotek informacyjnych	-	50 000 sztuk	0,59	29 500,00	0,14	7 108,43	tak
4.2. Koszty przeprowadzonych szkoleń	-	40 szkoleń	3 000,00	120 000,00	722,89	28 915,66	tak
RAZEM				1 195 518,35		288 076,70 +/- 0,01	

8.2. Koszty programu prowadzonego w strefie II

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy w zł	Kwota całkowita w zł	Koszt jednostkowy w euro	Kwota całkowita w euro	Wniosek o dofinansowanie z funduszy Wspólnoty (tak/nie)
1. Badania laboratoryjne							
1.1. Koszt pobierania próbek	świnie żywe	720 próbek	9,92	7 142,40	2,39	1 721,06	tak
	świnie padłe	120 próbek	37,20	4 464,00	8,96	1 075,66	tak
	dziki padłe	12 próbek	74,40	892,80	17,93	215,13	tak
	dziki odstrzelone	960 próbek	18,60	17 856,00	4,48	4 302,65	tak
	koszty dojazdów	18 120 km	0,80	14 496,00	0,19	3 493,01	tak
1.2. Koszt analizy	Test PCR	1 812 badań	324,00	587 088	78,07	141 466,99	tak
	ELISA	132 badania	56,00	7 392,00	13,49	1 781,20	tak
2. Inne koszty							
2.1. Koszty wydruku ulotek informacyjnych	-	80 000 sztuk	0,59	47 200	0,14	11 373,49	tak

2.2. Koszty przeprowadzonych szkoleń	-	60 szkoleń	3 000,00	180 000	722,89	43 373,49	tak
RAZEM				866 531,20		208 802,68 +/- 0,02	

8.3. Koszty programu prowadzonego w strefie III

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy w zł	Kwota całkowita w zł	Koszt jednostkowy w euro	Kwota całkowita w euro	Wniosek o dofinansowanie z funduszy Wspólnoty (tak/nie)
1. Badania laboratoryjne							
1.1. Koszt pobierania próbek	świnie padle	309 próbek	37,20	11 494,80	8,96	2 769,83	tak
	dziki padle	77 próbek	74,40	5 728,8	17,93	1 380,43	tak
	dziki odstrzelone	6 180 próbek	18,60	114 948,00	4,48	27 698,31	tak
	koszty dojazdów	65 660 km	0,80	52 528,00	0,19	12 657,35	tak

1.2. Koszt analizy	Test PCR	6 566 badań	324,00	2 127 384,00	78,07	512 622,65	tak
	ELISA	386 badań	56,00	21 616,00	13,49	5 208,67	
2. Inne koszty							
2.1. Koszty wydruku ulotek informacyjnych		220 000 sztuk	0,59	129 800,00	0,14	31 277,11	tak
2.2. Koszty przeprowadzonych szkoleń		221 szkoleń	3 000,00	663 000,00	722,89	159 759,04	tak
RAZEM				3 126 499,60		753 373,39 +/- 0,01	

¹⁾ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszt programu obliczono według kursu euro 4,15 zł zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 5 listopada 2013 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Są to szacunkowe koszty realizacji programu w ramach limitu wydatków właściwej części budżetowej, które są dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.